

УДК 351.74; 355.541.1: 378

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.64>

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ТА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ

Наточій А.Д.,

*старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Болгаренко В.М.,

*курсант 3-го курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Наточій А.Д., Болгаренко В.М. Вогнева підготовка та формування професійних якостей у майбутніх офіцерів: взаємозв'язок та взаємозалежність.

Вогнева підготовка є важливим елементом у формуванні професійних якостей майбутніх офіцерів. Вона включає в себе навчання та практику в стрільбі, тактиці, використанні вогневої зброї та інших військових навичок. Цей процес не лише розвиває фізичні здібності, але й формує важливі якості, такі як дисципліна, витривалість, відповідальність та лідерство. Взаємозв'язок та взаємозалежність між вогневою підготовкою та формуванням професійних якостей полягає в тому, що кожен аспект підсилює та покращує інший. Вогнева підготовка забезпечує майбутнім офіцерам навички та знання, необхідні для ефективного виконання їх обов'язків. Водночас, професійні якості, які вони розвивають, допомагають їм краще засвоїти ці навички та знання, а також застосовувати їх в різних ситуаціях. Таким чином, вогнева підготовка та формування професійних якостей є взаємопов'язаними та взаємозалежними компонентами підготовки майбутніх офіцерів. Це дослідження спрямоване на вивчення цього взаємозв'язку та взаємозалежності, а також на розробку методів та стратегій для їх оптимізації в процесі підготовки майбутніх офіцерів. Професійна вогнева підготовка забезпечує підвищення рівня компетентності працівників органів внутрішніх справ в питаннях безпеки, стрільби та ведення бойових дій. Вона сприяє розвитку важливих організаційних навичок, таких як спроможність працювати в команді, координація дій, здатність приймати рішення в умовах стресу та небезпеки. Дослідження показують, що вогнева підготовка впливає на розвиток волевиявлення

працівників органів внутрішніх справ. Стрільба та тренування в умовах, близьких до реальних, допомагають сформувати сильний характер, самодисципліну та витривалість. Зокрема, воно розглядає різні підходи до вогневої підготовки, їх ефективність та вплив на формування професійних якостей. В результаті цього дослідження очікується, що буде розроблено нові методики та рекомендації, які допоможуть підвищити ефективність вогневої підготовки та формування професійних якостей у майбутніх офіцерів. Це, в свою чергу, сприятиме підвищенню загальної ефективності військової підготовки та покращенню готовності майбутніх офіцерів до виконання своїх обов'язків.

Ключові слова: тактика, службова дисципліна, організаційні навички, офіцери, методи навчання, стрільби, вогнепальна зброя, співпраця.

Natochi A., Bolharenko V. Firearms training and development of professional qualities in future officers: interconnection and interdependence.

Fire training is an important element in the formation of professional qualities of future officers. The relationship and interdependence between fire training and professional development is that each aspect reinforces and enhances the other. Fire training provides future officers with the skills and knowledge necessary to effectively perform their duties. At the same time, the professional qualities they develop help them better learn these skills and knowledge and apply them in different situations. Thus, fire training and the formation of professional qualities are interrelated and interdependent components of the training of future officers. This study aims to explore this

relationship and interdependence, as well as to develop methods and strategies to optimize them in the process of training future officers. Professional firearms training enhances the competence of law enforcement officers in the areas of safety, shooting and combat. It contributes to the development of important organisational skills, such as teamwork, coordination, and decision-making under stress and danger. Studies show that firearms training has a positive impact on the development of the willpower of law enforcement officers. Shooting and training in close-to-real conditions help build strong character, self-discipline and endurance. In particular, it considers different approaches to fire training, their effectiveness, and their influence on the formation of professional qualities. As a result of this research, it is expected that new methods and recommendations will be developed that will help increase the effectiveness of fire training and the formation of professional qualities in future officers. This, in turn, will help increase the overall effectiveness of military training and improve the readiness of future officers to perform their duties.

Key words: tactics, service discipline, organizational skills, officers, training methods, shootings, firearms, cooperation.

Постановка проблеми. Один із ключових аспектів успішної підготовки майбутніх офіцерів у військових навчальних закладах полягає у виробленні ними навичок та володінні професійними якостями, необхідними для ефективного виконання своїх службових обов'язків. Серед цих навичок важливе місце займає вогнева підготовка, яка не лише вчить майбутніх офіцерів ефективно виконувати вправи зі стрільби, але й глибше впливає на їх розвиток як професіоналів та формування важливих особистісних рис. Вогнева підготовка та формування професійних якостей у майбутніх офіцерів мають нерозривний взаємозв'язок та взаємозалежність. Відповідне навчання стрільби та оволодіння засобами вогневої підготовки сприяють не лише технічній підготовці офіцерів, а й впливають на їх психологічний стан, волевиявлення та здатність приймати рішення в стресових ситуаціях.

Мета дослідження полягає в розкритті важливості вогневої підготовки у процесі формування професійних якостей у майбутніх офіцерів.

Стан опрацювання цієї проблематики Серед публікацій, присвячених цій тематиці, варто вказати: Гончаренко В.С., Баскаков В.М., Наточій А.Д., Толкачов С.М., Пустовий Ю.Ю.

Виклад основного матеріалу. Об'єктом вивчення дисципліни «Вогнева підготовка» є матеріальна частина зброї, яка перебуває на озброєнні Національної поліції України. Дисципліна охоплює заходи безпеки при обслуговуванні зброї, визначені Наказом Міністерства

внутрішніх справ України № 70 від 01.02.2016 року, порядок і правила її використання, а також правові аспекти та процедури застосування вогнепальної зброї, визначені Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року. Крім того, вивчаються прийоми та правила стрільби з пістолета.

Важливо відзначити, що наявність табельної зброї в руках фахівця є ефективним засобом протистояння кримінальним структурам. Тому навчання стрільби, зокрема з пістолета, є ключовим елементом у системі професійної підготовки поліцейських, вже на початкових етапах навчання. З огляду на те, що «Вогнева підготовка» визначається як одна з основних дисциплін професійної службової підготовки поліцейських, вона спрямована на формування стійких навичок у використанні вогнепальної зброї та навчання поліцейських діяти в умовах, пов'язаних із ефективним і законним застосуванням зброї. Професійне володіння поліцейськими вогнепальною зброєю в подальшому дозволить їм не лише виконувати свої обов'язки на високому професійному рівні, але й у екстремальних ситуаціях зберегти власне життя та життя інших осіб від протиправних дій злочинців.

Відповідно до дослідження, що опубліковане у статті «Вогнева підготовка – складова професійної компетентності майбутніх офіцерів» [1], вогнева підготовка має вирішальне значення для формування професійних якостей майбутніх офіцерів. Вона впливає на розвиток службової дисципліни та бойової готовності курсантів у вищих військових навчальних закладах. Згідно зі статутами та законодавством, проведення вогневої підготовки базується на наказі Міністерства внутрішніх справ України № 50 від 26 січня 2016 року [2], який регулює організацію службової підготовки працівників Національної поліції України. Відповідно до цього наказу передбачені: вивчення матеріальної частини вогнепальної зброї; вивчення заходів безпеки при поводженні з табельною вогнепальною зброєю; вивчення основ, прийомів і правил стрільби; вивчення правових основ застосування та використання вогнепальної зброї (ст. 43, 46 Закону України «Про Національну поліцію» [3], ст. 219, 221 статуту ППСМ [4]). Застосування та використання вогнепальної зброї вимагає від офіцерів знання та вмінь в різних ситуаціях, навіть в екстремальних умовах. Дослідження показують, що більшість збройних конфліктів між злочинцями та правоохоронними органами відбуваються на відстанях до 10 метрів, часто в обмежених умовах видимості або навіть в темряві. Це вимагає від курсантів володіння навичками стрільби в різних положеннях, з використанням захисних засобів, здатністю змінювати тактику та використовувати прийоми ухилення від ураження.

У статті також зазначається, що успішне відпрацювання стрілецьких вправ залежить від наявності відповідної навчально-матеріальної бази, яка дозволяє моделювати різноманітні ситуації та проводити комплексні заняття з використанням різних технічних засобів. Це дослідження підкреслює взаємозв'язок та взаємозалежність між вогневою підготовкою та формуванням професійних якостей у майбутніх офіцерів. Воно підтверджує необхідність належної підготовки курсантів до використання вогнепальної зброї та розвитку їх навичок, що сприятиме підвищенню їх службової дисципліни та бойової готовності [1].

Крім того, вогнева підготовка відіграє критичну роль у професійному розвитку майбутніх офіцерів. Вона сприяє розвитку таких важливих якостей, як:

- **Майстерність у використанні зброї:** Вогнева підготовка допомагає оволодіти технікою користування вогнепальною зброєю та стрільбою. Курсанти вчаться ефективно прицілюватися, керувати зброєю, стріляти з різних положень та під різними умовами. Це дозволяє їм бути компетентними та впевненими у власних навичках у майбутній службі.

- **Відповідальність та дисципліна:** Вогнева підготовка вимагає від курсантів дотримання строгих правил безпеки, точності та уваги до деталей. Вона сприяє розвитку службової дисципліни, відповідального ставлення до виконання завдань та додержання встановлених норм і процедур.

- **Реакція на стресові ситуації:** Вогнева підготовка надає можливість курсантам вправлятися у праці зі зброєю в умовах, близьких до реальних, і навчитися ефективно діяти під час стресових ситуацій. Це допомагає підготувати їх до викликів, з якими вони можуть зіткнутися у своїй майбутній службі.

Вогнева підготовка та професійний розвиток мають взаємозв'язок та взаємозалежність. Вогнева підготовка є необхідною складовою процесу формування професійних якостей офіцерів. Вона допомагає розвивати необхідні навички та вміння, які стануть основою для успішного професійного розвитку. З іншого боку, професійний розвиток офіцерів передбачає постійне покращення навичок у застосуванні та використанні вогнепальної зброї та стрільби, що можливо лише через систематичну вогневу підготовку. Таким чином, вогнева підготовка та професійний розвиток взаємопов'язані та взаємозалежні процеси. Високий рівень вогневої майстерності сприяє формуванню професійних якостей офіцерів, що в свою чергу підвищує їх ефективність та готовність у виконанні службових обов'язків.

Наукові дослідження і досвід військової підготовки підтверджують переваги належної вог-

невої підготовки у формуванні професійних якостей офіцерів, зокрема щодо розвитку мислення, концентрації та витривалості [5, 6].

Вогнева підготовка вимагає від офіцерів аналітичного мислення, здатності швидко оцінювати ситуацію та приймати рішення під час стрілецької діяльності. Вона сприяє розвитку тактичного мислення, здатності до стратегічного планування та управління ресурсами. Досвід вогневої підготовки допомагає офіцерам швидко аналізувати ситуацію, визначати переваги та недоліки різних тактичних рішень та ефективно взаємодіяти з підрозділом. Також, вогнева підготовка вимагає від офіцерів високого рівня концентрації та уваги. Під час стрільби, особливо в стресових умовах, необхідно зосередитися на точному прицілюванні та контролі над зброєю. Це сприяє покращенню психомоторних навичок, реакції на стрес та здатності до швидкого та точного реагування на змінні умови бойової діяльності. Стрільба з важкої вогнепальної зброї, тривалі тренування та вправи на збільшення кількості пострілів підвищують фізичну витривалість офіцерів. Це сприяє збільшенню витривалості в будь-яких стресових умовах та забезпечує здатність до ефективної діяльності в тривалих військових операціях.

Слід звернути увагу на те, що вогнева підготовка має суттєвий вплив на виконання службових обов'язків. Вона є необхідною складовою професійної підготовки, яка дозволяє забезпечити ефективне виконання поліцейських функцій та забезпечення громадського порядку. Згідно зі статутом ППСМ, працівники органів внутрішніх справ повинні проходити регулярну вогневу підготовку, яка включає в себе вивчення матеріальної частини табельної зброї, освоєння заходів безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю, навчання правилам стрільби, а також правовим основам застосування та використання вогнепальної зброї у реальних умовах оперативно-службової діяльності [4].

Воєнний стан вимагає від майбутніх офіцерів високого рівня підготовки та вмінь. У цьому контексті вогнева підготовка виявляється ключовою, оскільки вона безпосередньо впливає на здатність майбутніх офіцерів діяти в умовах збройного конфлікту. Після завершення війни може виникнути складна ситуація, пов'язана з наявністю великої кількості зброї на вулицях. Ця обставина створює важливу необхідність для поліції зосередитися на ефективній вогневій підготовці свого персоналу. Як вказує відкрита база даних Опендатабот, з початку повномасштабного вторгнення, обсяг втрат та викраденої зброї різко збільшився. Протягом неповних двох років було зафіксовано понад 178 тисяч випадків втрат та викрадень зброї. Найбільше серед втрачених та викрадених одиниць переважають

рушниці та автомати. Однак, особливо високий рівень втрат та крадіжок зафіксовано в регіоні Запоріжжя [8]. Вже після закінчення війни поліція візьме на себе відповідальність за ефективно протидію цьому злочинному явищу, і саме до цього потрібно готувати майбутніх офіцерів, що кількість нелегальної зброї на вулицях буде лише збільшуватись, логічно, що і кількість правопорушень з застосуванням вогнепальної зброї злочинними елементами лише зросте. Отже, працівники поліції, які забезпечують охорону громадського порядку в умовах воєнного стану, повинні бути обізнані про організацію та тактику поліцейської діяльності в цих умовах. Важливо мати розуміння завдань, функцій, форм і методів роботи поліції, а також прийняття рішень місцевими органами влади у справах забезпечення громадського порядку. Крім того, належне знання вогневої підготовки та чинного законодавства в умовах воєнного стану є необхідними компонентами їхньої професійної підготовки [8].

Висновки. Вивчення «Вогневої підготовки» входить в загальну підготовку та майбутню професійну діяльність поліцейських як система навчальних заходів. Ці заходи спрямовані на освоєння теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для забезпечення високої бойової готовності поліцейських підрозділів. «Вогнева підготовка» є однією з основних дисциплін у процесі професійної підготовки, яка викладається протягом усього періоду навчання в закладах, спеціалізованих у системі Міністерства внутрішніх справ України. Без вивчення цієї дисципліни неможливо формування якісного фахівця поліції. Підсумовуючи, можемо зазначити, що наразі розвиток рекомендацій, узагальнених та індивідуальних планів, досягнув високого рівня. Однак з урахуванням стрімкого поширення зброї різних рівнів серед населення важливо постійно акцентувати увагу та підвищувати рівень вогневої підготовки в органах та підрозділах Національної поліції України.

Професійна вогнева підготовка забезпечує підвищення рівня компетентності працівників органів внутрішніх справ в питаннях безпеки, стрільби та ведення бойових дій. Вона сприяє розвитку важливих організаційних навичок, таких як спроможність працювати в команді, координація дій, здатність приймати рішення в умовах стресу та небезпеки. Дослідження показують, що вогнева підготовка впливає на розвиток волевиявлення працівників органів внутрішніх справ. Стрільба та тренування в умовах, близьких до реальних, допомагають сформува-ти сильний характер, самодисципліну та витривалість. Проходження вогневої підготовки сприяє розвитку вміння управляти своїми емоціями, зосереджуватися в екстремальних ситуаціях та

приймати швидкі та обґрунтовані рішення [9]. Вогнева підготовка дозволяє підвищити рівень вмінь та навичок з застосування та використання вогнепальної зброї, ведення бойових дій та тактичного планування. Проходження регулярних тренувань допомагає працівникам правоохоронних органів отримати необхідні навички щодо правильної техніки стрільби, здатності оперативно та ефективно реагувати на небезпеку, а також зміцнює їх впевненість в своїх бойових можливостях [10].

Отже, взаємозв'язок між вогневою підготовкою та формуванням професійних якостей офіцерів є надзвичайно важливим. Вогнева підготовка сприяє розвитку навичок з використання вогнепальної зброї, техніки стрільби, тактичного планування та ведення бойових дій. Це допомагає підвищити впевненість в своїх можливостях та готовність до ефективного виконання службових обов'язків. Вогнева підготовка також впливає на розвиток організаційних навичок офіцерів. Це включає вміння працювати в команді, координацію дій, планування та контроль за виконанням завдань. Регулярні тренування сприяють формуванню дисципліни, відповідальності та самодисципліни у виконанні службових обов'язків.

Крім того, вогнева підготовка має значний вплив на розвиток мислення, концентрації та витривалості. Під час тренувань офіцери навчаються швидко аналізувати ситуацію, приймати рішення в умовах обмеженого часу та стресу. Вони розвивають здатність зосереджуватися на меті та дотримуватися стратегії дій навіть у складних умовах. Таким чином, вогнева підготовка є необхідною складовою для формування професійних якостей офіцерів. Вона сприяє підвищенню професійних навичок, впевненості в бойових діях, розвитку організаційних навичок та зміцненню волевиявлення. Посилена підготовка дозволяє підвищити готовність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Наточій А.Д., Смаль П.В. «Вогнева підготовка – складова професійної компетентності майбутніх офіцерів поліції» (321–333 с.). *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал*. 2021. № 4 (114). – 368 с.
2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text> (дата використання 12.06.2023).
3. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата використання 12.06.2023).
4. Положення про порядок ведення служби у військовій частині (підрозділі), структурному підрозділі органів внутрішніх справ від 23.02.2017 № 180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0261-17> (дата використання 12.06.2023).
 5. Army University Press. (2018). U.S. Army Training and Doctrine Command. Firepower in Limited War. URL: <https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/military-review/Archives/English/May-Jun-18-whole-book.pdf>.
 6. United States Army. (2015). Field Manual 3-22.9. Rifle Marksmanship. URL: <https://irp.fas.org/doddir/army/tc3-22-9.pdf>.
 7. Понад 178 тисяч зброї було втрачено і викрадено в Україні з початку повномасштабної війни. Оpendатабот. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/weapon-wanted-2023>.
 8. Ковалів М.В. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2016. № 837. С. 65–70.
 9. Гончаренко В.С. (2019). Підготовка особового складу Національної поліції України до служби з вогнепальною зброєю. *Інформаційний вісник Національної поліції України*, (2), 61–66.
 10. Баскаков, В.М. (2019). Стрільбище як важливий елемент системи підготовки особового складу. *Наукові праці Національної академії внутрішніх справ*, 2(87), 91–94.